

24.2.2026
OM/DJO/nvm Heini
Huotarinen

Lakivaliokunnalle

Lausunto: E-kirje eurooppalaisesta demokratiakilvestä ja EU:n kansalaisyhteiskuntastrategiasta

Komissio antoi 13.11.2025 tiedonannot Eurooppalainen demokratiakilvestä (JOIN(2025) 791 final) ja EU:n kansalaisyhteiskuntastrategiasta (COM(2025) 790 final).

Tiedonannoilla komissio korostaa avoimen kansalaisyhteiskunnan merkitystä demokratialle, minkä vuoksi komissio julkaisi demokratiakilven ja kansalaisyhteiskuntastrategian samassa yhteydessä.

Molemmat hankkeet perustuvat ajatukseen demokraattisten järjestelmien keskeisistä pilareista:

- vapaat ihmiset, vapaat ja rehelliset vaalit,
- vapaat ja riippumattomat tiedotusvälineet,
- elinvoimainen kansalaisyhteiskunta ja
- vahvat demokraattiset instituutiot.

Demokratiakilpi

Eurooppalaisessa demokratiakilvessä esitetään joukko toimenpiteitä vahvojen ja selviytymiskykyisten demokratioiden voimaannuttamiseksi, suojelemiseksi ja edistämiseksi EU:ssa. Demokratiakilvessä otetaan huomioon myös ehdokasmaiden vaikutus eurooppalaisen demokratian kehitykseen ja niiden tukeminen.

Keskeisimpänä yksittäisenä toimenpiteenä demokratiakilvessä esitetään Euroopan demokraattisen häiriönsietokyvyn keskuksen perustamista. Keskuksen on tarkoitus koota yhteen EU:n ja jäsenvaltioiden asiantuntemusta ja resursseja parantamaan kykyä ennakoida ja havaita uhkia ja reagoida niihin sekä kehittää demokraattista häiriönsietokykyä, jotta voidaan kestää kehittyviä yhteisiä uhkia, erityisesti ulkomaista tiedonmanipulointia ja häirintää sekä disinformaatiota. Keskuksen on tarkoitus yhdistää olemassa olevat verkostot ja rakenteet Euroopan ulkosuhdehallinnon ylläpitämisen nopean

Postiosoite

Postadress

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite

Besöksadress

Meritullinkatu 10
00170 Helsinki
Finland

Puhelin

Telefon

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi

Fax

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet

E-post, internet

kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

hälytysjärjestelmän (RAS) tuella ja tiiviissä yhteistyössä sen kanssa. Keskuksen yhteyteen perustetaan sidosryhmäfoorumi luotettavien sidosryhmien väliseen vuoropuheluun.

Demokraattisen häiriönsietokyvyn keskuksen lisäksi informaatioympäristön eheyden turvaamiseksi toteutetaan digipalveluasetuksen nojalla ja laajemminkin erilaisia toimenpiteitä. Tarkoitus on parantaa ulkosuhdehallinnon kyvykkyyttä ulkoiseen informaatiomanipulaatioon vastaamisessa ja laatia ohjeistus mediaviranomaisille EU:n ulkopuolisten mediatoimijoiden tuottamista riskeistä yleiselle turvallisuudelle. Näissä toimissa mukana ovat ehdokasmaat, G7 ja NATO.

Instituutioiden vahvistaminen, oikeudenmukaiset ja vapaat vaalit sekä vapaat ja riippumattomat tiedotusvälineet -teema sisältää monipuolisia toimia, jotka kohdistuvat mediaan ja journalisteihin, somevaikuttajiin, vaaliviranomaisiin sekä poliittisiin toimijoihin. Median osalta nostetaan esiin kulutuskäyttäytymisen muutos kansalaisten hakiessa yhä enemmän tietoa verkkoalustoilta ja tekoälypalveluista sekä algoritmien vaikutus niiden suosissa sensaatiomaista sisältöä luotettavan tiedon sijaan. Digitalisaation aiheuttama muutos on johtanut myös mainostulojen vähenemiseen ja mediasektorin taloudelliseen paineeseen. Median moniäänisyyttä ja itsenäisyyttä edistetään muun muassa mediavapausasetuksen avulla.

Säädöshankkeina demokratiakilpi-tiedonannossa mainitaan Audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan direktiivin ja tekijänoikeudesta ja siihen liittyvistä oikeuksista digitaalisilla sisämarkkinoilla annettun direktiivin uudelleentarkastelu, Euroopan tutkimusalueasetus tieteellisen vapauden vahvistamiseksi sekä ulkomaiseen informaatiomanipulaatioon ja häirintään vastaaminen myös rikosoikeudellisesti Europolin ja Eurojustin mandaattien päivityksen avulla.

Yhteiskunnan selviytymiskyvyn ja kansalaisten osallistumisen parantaminen sisältää laaja-alaisesti demokratian edellytyksiä parantavia toimia eri politiikanaloilla, joilla edistetään kaikenikäisten media- lukutaitoa ja digitaalista lukutaitoa.

Kansalaisyhteiskuntastrategia

Euroopan unionin kansalaisyhteiskuntastrategia määrittelee, että kansalaisyhteiskunta rakentaa demokratiaa Euroopassa ja muualla maailmassa. Aktiivinen kansalaisyhteiskunta osallistuu vailla uhkaa EU:ssa ja puolustaa sen arvoja. Strategia asettaa kolme keskeistä tavoitetta, joilla EU ja sen jäsenvaltiot tukevat kansalaisyhteiskuntaa. Kansalaisyhteiskunnalla on sosiaalisia sekä palveluihin ja vaikuttamiseen liittyviä tehtäviä yhteiskunnassa.

Kansalaisyhteiskuntastrategian ensimmäisenä tavoitteena on vahvistaa kansalaisyhteiskunnan osallisuutta hallinnon kumppanina. Strategia tunnistaa deliberatiivisen eli keskusteleavan demokratian, osallisuusrakenteiden ja dialogien merkityksen valmistelussa ja päätöksenteossa. Strategia ehdottaa uuden kansalaisyhteiskunta-alustan perustamista, mikä vahvistaisi EU:n arvioihin liittyvää dialogia.

Kansalaisyhteiskuntastrategian toisena tavoitteena on avoimen ja elinvoimaisen kansalaisyhteiskunnan tukeminen ja sen toimintamahdollisuuksien suojeleminen. Strategia korostaa kansalaisyhteiskuntakehityksen seuranta EU:ssa, jotta kansalaisyhteiskunnan tilan kaventumiseen tai kansalaisjärjestöjen kohtaamiin uhkiin voidaan reagoida varhain.

Kansalaisyhteiskuntastrategian kolmas tavoite on riittävä, kestävä ja läpinäkyvä julkinen rahoitus kansalaisyhteiskunnalle.

Ehdotuksista Suomen kannaksi

Suomi pitää komission tiedonantoa EU:n demokratiakilvestä ja kansalaisyhteiskuntastrategiasta tervetulleena ja ajankohtaisena. Suomi yhtyy tiedonannoissa esitettyyn laajaan näkökulmaan demokratian vahvistamisesta. Suomi näkee myönteisenä, että elinvoimaisen kansalaisyhteiskunnan rooli toimivassa demokratiassa tunnustetaan ja tunnustetaan myös EU-tasolla. Demokratian ja kansalaisyhteiskunnan vahvistaminen on tärkeä osa yhteiskunnallisen kriisinkestävyyden vahvistamista.

Demokratia, oikeusvaltioperiaate sekä perus- ja ihmisoikeudet ovat unionin toiminnan perusta. On tärkeää, että demokratia- ja perusoikeuspolitiikan pitkäjänteistä kehitystyötä EU:ssa jatketaan. Toimien on turvattava sanan- ja mielipiteenvapauden toteutumista. Avoimen ja osallistuvan demokratian kehittäminen on ollut pitkään myös kansallisen demokratia- ja kansalaisyhteiskuntapolitiikan lähtökohtana Suomessa.

Suomi näkee, että vaikuttavien demokratiaa ja kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä edistävien toimien kehittäminen ja toimeenpano edellyttävät laaja-alaista yhteistyötä eri sidosryhmien ja kansalaisyhteiskunnan edustajien kanssa.

Suomi pitää tärkeänä nuorten osallistumista ja nuorisoulottuvuuden vahvistamista eri politiikka-sektoreilla, ottaen huomioon myös heikommassa asemassa olevat nuoret. Suomi tukee nuorten osallistumismahdollisuuksien vahvistamista kaikilla politiikka-aloilla myös ylisukupolvisen keskustelun varmistamiseksi. On kannatettavaa, että tiedonannot huomioivat olemassa olevat EU:n osallisuusrakenteet, joiden tehokas hyödyntäminen nuorten aidon ja merkityksellisen osallistumisen turvaamiseksi on olennaista.

Demokratiakilvestä erityisesti rikos- ja prosessioikeuden näkökulmasta

Suomi katsoo, että demokratian kehittäminen ja nykyiseen geopoliittiseen ja digitaaliseen toimintaympäristöön sisältyviin riskeihin vastaaminen edellyttää kokonaisvaltaisia toimia ja yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa.

Demokratiakilven lähtökohdat vaikuttavat onnistuneilta ja on tärkeää, että sillä vahvistetaan demokratian edellytyksiä. Suomi katsoo, että demokratiakilven toimeenpanoon tarvitaan johdonmukaisuutta. Hankkeiden toteutuksessa on tärkeää niiden hyvä suunnittelu ja riittävät resurssit. Jäsenvaltioiden ja kansalaisyhteiskunnan osallistumismahdollisuudet on turvattava aloitteiden tarkemman sisällön määrittelyssä ja niiden toteutuksessa sekä seurannassa.

Suomi pitää tärkeänä, että kilvessä keskitytään nykyisen lainsäädännön jalkauttamiseen ja tehokkaaseen toimeenpanoon ennen uusien lainsäädäntöaloitteiden antamista.

Suomi pitää hyvänä komission pyrkimyksiä tehostaa nykyisen lainsäädäntökehikon valvontaa informaatioympäristön eheyden turvaamiseksi sanan- ja mielipiteenvapaus turvaten.

Suomi pitää keskeisenä, että demokratiakilvessä on tunnustettu riippumattoman, vapaan ja itsenäisen median merkitys, mutta myös journalistisen median kohtaamat haasteet nykyisessä toimintaympäristössä. Suomi pitää hyvänä, että myös EU-tasolla toteutetaan toimia tasapuolisten kilpailuedellytysten turvaamiseksi mediayhtiöiden ja kansainvälisten digijättien välillä.

Suomi pitää verkkoavusteisen rikollisuuden torjuntaa tärkeänä osana demokraattisen yhteiskunnan turvallisuuden ja luottamuksen vahvistamista sekä korostaa tässä kansallisen ja kansainvälisen yhteistyön merkitystä digitaalisen toimintaympäristön suojaamisessa.